

Hallituksen esitys Eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa kesäkuussa 2005 Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen hallituksen välillä kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksessa määritellään ne ehdot, joiden mukaan todistajien sijoittamisen tulee tapahtua. Sijoittamisen on tarkoitus koskea todistajia, jotka ovat esiintyneet tai tulevat esiintymään todistajina Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä. Todistajat voisivat olla joko syyttäjän tai puolustuksen todistajia. Sijoitettavaksi voisi tulla myös todistajan läheisiä kirjeenvaihdon määritelmän mukaisesti.

Sopimuksen mukaan Suomen viranomaiset päättäisivät tapauskohtaisesti todistajien ja heidän läheistensä vastaanottamisesta ja sijoittamisesta Suomeen. Lähtökohtana on, ettei Suomi sitoudu tarjoamaan erityisiä todis-

tajansuojeluohjelmia. Sopimuksen mukaan Suomi sitoutuu turvaamaan Suomeen sijoitettaville todistajille ja heidän läheisilleen ne etuudet, avustukset ja oikeudet, joihin on oikeutettu henkilö, joka määritellään "pakolaiseksi" vuonna 1951 tehdyn ja vuoden 1967 pöytäkirjalla muutetun pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti. Lisäksi Suomi sitoutuu takaamaan Suomeen sijoitettaville todistajille ja heidän läheisilleen sopimuksessa yksilöidyt etuudet ja palvelut samoin perustein kuin omille kansalaisilleen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tuomioistuin on vastaanottanut Suomen ilmoituksen siitä, että sen valtiosäännön edellytykset tämän kirjeenvaihdon voimaantulolle on täytetty.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettyä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
4. Esityksen vaikutukset.....	5
5. Asian valmistelu	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	6
1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön.....	6
I osa. Kirjeenvaihdossa käytetyt määritelmät	6
II osa. Menettely, jota sovelletaan sijoittamisavun tarjoamiseen todistajalle ja tarvittaessa hänen läheisilleen	7
III osa. Todistajille ja heidän läheisilleen, jotka Suomi on vastaanottanut tämän kirjeenvaihdon mukaisesti, tarjottavan sijoittamisavun luonne.....	8
IV osa. Sijoitetun henkilön asema	9
V osa. Sijoittamisen keskeyttäminen	10
VI osa. Sijoittamisen kulut.....	12
VII osa. Kirjeenvaihdon määräysten voimassaolo	12
VIII osa. Riitojenratkaisu	12
IX osa. Sopimuspuolten edustajat.....	12
2. Lakiehdotuksen perustelut	12
3. Voimaantulo	12
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	12
4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	12
4.2. Käsittelyjärjestys	13
LAKIEHDOTUS.....	14
Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	14
SOPIMUSTEKSTI	15
LIITE	21

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö (Sops 55–56/2002) hyväksyttiin 17 päivänä heinäkuuta 1998 ja tuomioistuin aloitti toimintansa 2003 Alankomaiden Haagissa. Tuomioistuimen tehtävänä on tuomita vakavimmista, laajamittaisista kansainvälisistä rikoksista, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä. Tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat sen perussäännöissä määritellyt joukkotuhonta, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset. Lisäksi toimivalta voidaan myöhemmässä vaiheessa ulottaa hyökkäysrikokseen. Tuomioistuimen toimivalta on toissijaista ja täydentää kansallista toimivaltaa.

Suomi ratifioi perussäännön 29 päivänä joulukuuta 2002. Perussääntö tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002, ja siihen on tähän mennessä liittynyt kaikkiaan 99 valtiota. Rooman perussäännön määräykset ovat Suomessa voimassa perussäännön voimaansaattamislain ja -asetuksen säännöksinä.

Perussääntöön sisältyy määräyksiä todistajien suojelusta sekä tuomioistuimen ja sopimusvaltioiden välisestä todistajien suojelua koskevasta yhteistyöstä. Todistajien kertomukset ovat merkittävä osa oikeudenkäyntiä varten kerättävästä todistusaineistosta. Oikeudenkäynnin tehokkuuden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että tuomioistuin kykenee takaamaan todistajien ja heidän läheistensä turvallisuuden koko oikeudenkäynnin ajan ja myös sen jälkeen, jotta todistajat voivat kertoa tietämänsä ilman koston pelkoa tai muuta uhkaa. Yhtenä keskeisenä todistajien suojelun muotona on todistajien ja heidän läheistensä uudelleen sijoittaminen. Entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen toiminnasta saadut kokemukset ovat osoittaneet, että joidenkin oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden todistajien on käytännössä mahdotonta palata kotimaahansa, koska heillä on perusteltu syy pelätä itsensä tai lähisukulaistensa terveyden tai turvallisuuden olevan vaarassa. Voitaneen pitää todennäköisenä, että myöskään Kansainvälisen rikostuomioistuimen

kuultavana olevista todistajista osa ei mahdollisten kostontoimenpiteiden pelossa voi palata kotimaahansa.

2. Nykytila

Perussäännön 68 artikla sisältää yleiset määräykset uhrien ja todistajien suojelusta sekä ennen varsinaista oikeudenkäyntiä että sen aikana. Perussäännön 68 artiklan mukaan tuomioistuimella on velvollisuus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin suojellakseen uhrien ja todistajien turvallisuutta, fyysistä ja henkistä hyvinvointia, ihmisarvoa ja yksityisyyttä. Tarvittavien suojelutoimenpiteiden valmistelun ja toteuttamisen helpottamiseksi kirjaamoon on perustettu perussäännön 43 artiklan 6 kappaleen mukaisesti uhreja ja todistajia varten yksikkö, joka tarjoaa suojelutoimenpiteitä ja turvajärjestelyjä, neuvontaa ja muuta tarvittavaa apua. Yksikön kohderyhmänä ovat todistajat, tuomioistuimessa kuultavat uhrit sekä muut henkilöt, jotka voivat olla vaarassa todistajainkertomusten vuoksi. Uhrien ja todistajien yksikön kokoonpanosta ja tehtävistä määrätään yksityiskohtaisesti tuomioistuimen menettely- ja todistelusäännöissä.

Perussäännön sopimusvaltiona Suomi on velvollinen tekemään yhteistyötä tuomioistuimen kanssa ja antamaan pyydettyä tuomioistuimelle oikeusapua. Perussäännön 86 artikla asettaa sopimusvaltioille yleisen yhteistyövelvoitteen tuomioistuinta kohtaan niin rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen kuin muun tuomioistuimelle annettavan kansainvälisen oikeusavun osalta. Artiklan mukaan sopimusvaltiot toimivat perussäännön määräysten mukaisesti täysimääräisesti yhteistyössä tuomioistuimen kanssa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten tutkinnassa ja syytteen ajamisessa. Valtion tulee pyrkiä mahdollisimman tehokkaasti varmistamaan, että tuomioistuin saa perussäännön nojalla pyytämänsä oikeusapua.

Perussäännön 93 artikla sisältää määräykset tuomioistuimelle annettavasta muusta kansainvälisestä oikeusavusta kuin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta. Artik-

lan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden tulee antaa kappaleessa lueteltujen oikeusavun muotojen osalta apua tuomioistuimelle. Niihin kuuluu myös todistajien suojelu. Lähtökohtana on, että oikeusapua annetaan perussäännön ja oikeusapua antavan valtion kansallisen lainsäädännön määräysten mukaisesti.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välinen todistajien sijoittamista koskeva sopimus noudattaa rakenteeltaan ja sisällöltään Suomen ja entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen välillä todistajien sijoittamisesta tehtyä sopimusta, joka tuli voimaan 25 päivänä elokuuta 1999. Kuten Jugoslavia-tuomioistuimen kanssa tehdyn sopimuksen velvoitteet, myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa tehdyssä sopimuksessa Suomelle määrätyt velvoitteet on tarkoitus panna toimeen soveltamalla ulkomaalaislakia (301/2004), asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia (1573/1993), kotikuntalakia (201/1994) sekä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettua lakia (493/1999). Suomeen sijoitettavalle todistajalle ja hänen läheisilleen myönnettävät luvat maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa varten määräytyisivät ulkomaalaislain mukaan. Sopimuksessa määritellyt etuudet, oikeudet ja palvelut turvattaisiin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain sekä kotikuntalain mukaisesti. Lisäksi Suomea velvoittavat useat pakolaisuutta koskevat kansainväliset sopimukset, joista sopimuksen täytäntöönpanon kannalta keskeisimpiä ovat Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (SopS 77/1968; pakolaissopimus) ja pakolaisten oikeusasemaa koskeva pöytäkirja (SopS 78/1968).

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kir-

jeenvaihdolla tehdyn sopimuksen tarkoituksena on perussäännön määräysten mukaisesti tukea tuomioistuimen toimia todistajien turvallisuuden takaamiseksi ja siten edistää tuomioistuimen tehokasta toimintaa.

Sijoittaminen koskisi todistajia, jotka ovat esiintyneet tai tulevat esiintymään todistajina oikeudenkäynneissä. He voisivat olla joko syyttäjän tai puolustuksen todistajia. Sijoitettavaksi voisi tulla myös todistajan läheisiä sopimuksen määritelmän mukaisesti.

Tuomioistuimen kirjaajan on esitettävä sijoittamispyyntö Suomelle kirjallisesti. Suomi sitoutuu turvaamaan Suomeen sijoitettaville todistajille ja heidän läheisilleen ne etuudet, avustukset ja oikeudet, joihin on oikeutettu henkilö, joka määritellään "pakolaiseksi" vuonna 1951 tehdyn ja vuoden 1967 pöytäkirjalla muutetun pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti.

Lisäksi Suomi sitoutuu takaamaan Suomeen sijoitettaville todistajille ja heidän läheisilleen sopimuksessa yksilöidyt etuudet ja palvelut samoin perustein kuin omille kansalaisilleen. Sijoitettaville henkilöille myönnetään ulkomaalaislain 112 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tilapäinen oleskelulupa yhdeksi vuodeksi erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi. Kymmenen kuukautta oleskeluluvan myöntämisen jälkeen kirjaajan tulee arvioida, tarvitseeko sijoitettu henkilö edelleen sijoittamisapua. Mikäli kirjaaja arvioin perusteella katsoo, että sijoittamisapu on edelleen tarpeen, Suomi jatkaa ulkomaalaislain 55 §:n nojalla oleskeluluvan voimassaoloa kahdella vuodella. Kirjaaja tekee jatkossa arviointeja vuosittain. Mikäli kirjaaja näiden kolmen vuoden jälkeen katsoo siihen mennessä tehtyjen arviointien perusteella, että sijoittamisapua on tarpeellista jatkaa, Suomi myöntää sijoitetulle henkilölle jatkuvan oleskeluluvan. Sijoittamisavun voi kuitenkin keskeyttää sopimuksessa sovituin ehdoin.

Sopimuksen lähtökohtana on, että Suomen viranomaiset päättäisivät tapauskohtaisesti todistajien ja heidän läheistensä vastaanottamisesta ja sijoittamisesta Suomeen. Sopimus antaa Suomelle myös mahdollisuuden keskeyttää todistajan sijoittamisen.

Tarkoituksena on, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen. Esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4. Esityksen vaikutukset

Esitys ei sisällä uusia valtiontalouteen liittyviä taloudellisia vaikutuksia tai muita vähäistä merkittävämpiä vaikutuksia. Koska tuomioistuin on arvioinut tekevänsä todistajien uudelleen sijoittamista koskevia pyyntöjä vain rajallisen määrän vuodessa, sopimuksen velvoitteista aiheutuvat kokonaiskustannukset jäänevät verrattain vähäisiksi. Lisäksi Suomella on laaja harkintavalta päättäessään todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomeen, minkä johdosta sijoittamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat myös ennalta arvioitavissa ja hallittavissa.

Esityksellä ei ole myöskään vaikutusta viranomaisten menettelytapoihin, eikä se vaikuta viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin tai valtion ja kuntien väliseen tehtävänjakoon. Uudelleensijoittamista koskeissa asioissa keskeisiä ministeriöitä ovat ulkoasiainministeriön lisäksi, sisäasiainministeriö, työministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Kuntien asema todistajien uudelleensijoittamisessa on keskeinen. Suomeen sijoitettava henkilö rinnastetaan pakolaiseen, ja häneen sovelletaan mitä pakolaisista ja turvapaikanhakijoista on säädetty laissa. Pakolaisten vastaanottaminen on kunnille vapaaehtoista. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun valtioneuvoston päätöksen (1607/1992) mukaan kunta voi tehdä sopimuksen pakolaisten vastaanotosta valtion viranomaisen kanssa. TE-keskus ohjaa pakolaisen kuntaan, joka on tehnyt TE-keskuksen kanssa sopimuksen pakolaisten vastaanottamisesta. Kunta huolehtii muun muassa asumisen järjestämisestä, tulkkipalveluista sekä neuvonnasta ja ohjauksesta. Kunta tukee maahanmuuttajien ja pakolaisten kotoutumista maahanmuuttajien kotouttamisesta ja tur-

vapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (jäljempänä kotouttamislaki) 7 §:ssä tarkoitetun kotouttamisohjelman avulla. Maahanmuuttajalle tai pakolaiselle voidaan laatia myös henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Sopimuksen perusteella valtio korvaa kunnalle vastaanotosta aiheutuneita kustannuksia. TE-keskus puolestaan korvaa pakolaisista aiheutuvia kustannuksia kunnalle.

Esityksellä ei ole ympäristö- tai sosiaalisia vaikutuksia. Sijoitettavat henkilöt voivat olla miehiä tai naisia. Sopimuksella ei voida arvioida olevan suoranaisia sukupuolivaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Kansainvälinen rikostuomioistuimen kirjaaja tiedusteli Suomelta 5 päivänä maaliskuuta 2004 päivätyssä kirjeessä mahdollisuudesta aloittaa sopimusneuvottelut todistajien ja heidän läheistensä uudelleensijoittamisesta Suomen alueelle. Neuvottelujen pohjaksi esitettiin tuomioistuimen valmistelemaa kirjeenvaihtomallia.

Kirjeenvaihtomallin sisällöstä ja sopimuksen allekirjoittamisesta pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, työministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, suojelupoliisilta sekä ulkomaalaisvirastolta. Lausunnonantajat esittivät muutosta ja lisäysehdotuksia sopimukseen, joiden tarkoituksena oli saattaa sopimuksen sisältö Suomen lainsäädännön mukaiseksi. Tuomioistuimen ehdottaman kirjeenvaihtomallin sisältöön tehtiin muutoksia lausunnonantajien esittämien muutos- ja lisäysehdotusten mukaisesti. Suomi allekirjoitti kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen 8 päivänä kesäkuuta 2005.

Hallituksen esitys on laadittu ulkoasiainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, työministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, suojelupoliisilta sekä ulkomaalaisvirastolta. Lausunnoissa esitetyt näkemykset on otettu huomioon esitystä viimeisteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Kirjeenvaihdon johdanto. Kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen johdannossa todetaan, että Suomi sitoutuu sijoittamaan sopimuksen ehtojen mukaisesti vuosittain rajallisen määrän todistajia ja tarpeen vaatiessa heidän läheisiään sopimuksen voimassaolon ajan. Johdannossa todetaan myös, että Suomessa ei ole erityisiä todistajansuojeluohjelmia Suomeen sijoitettavia todistajia tai heidän läheisiään varten.

I osa. Kirjeenvaihdossa käytetyt määritelmät

Kirjeenvaihdon I osa sisältää kirjeenvaihdon soveltamisen kannalta keskeiset määritelmät. I osan a kappale sisältää sijoittamisen määritelmän. Sijoittamisella tarkoitetaan todistajien ja tarvittaessa heidän läheistensä sijoittamista Suomen alueelle.

I osan *b kappaleessa* määritellään sijoittamisapu. Tässä sopimuksessa sijoittamisapu tarkoittaa kirjeenvaihdon III osassa mainittuja etuuksia, palveluita ja avustuksia, jotka on turvattava sopimuksen määräysten mukaisesti Suomeen sijoitettaville todistajille ja heidän läheisilleen. Sijoittamisapu käsittää pakolaissopimuksen mukaisen pakolaisaseman saaneelle myönnettävien etuuksien ja oikeuksien lisäksi asunon, koulutuksen, sosiaali- ja terveystalvelut ja mahdollisuuden työnhakuun samoin kuin muut mahdolliset etuudet ja avustukset sekä tarvittavat asiakirjat Suomesta poistumista ja Suomeen saapumista varten. Sijoittamisavun myöntämistä koskevat keskeiset määräykset sisältyvät ulkomaalaislakiin, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin sekä asumiseen perusteisen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettuun lakiin.

I osan *c kappaleessa* määritellään todistaja. Todistajalla tarkoitetaan kaikkia henkilöitä, joita on kuultu tai jota tullaan kuulemaan tuomioistuimen oikeudenkäynnissä joko syyttäjän todistajana tai syytetyn puolustuksen todistajana tai muutoin. Todistajakäsite ei rajoitu niihin henkilöihin, jotka esiintyvät oi-

keudenkäynnissä nimenomaan syyttäjän tai syytetyn puolustuksen todistajana vaan kattaa myös muut todistelutarkoituksessa kuultavat henkilöt, kuten uhrit. Perussäännön 68 artiklan 3 kappale sisältää määräyksen uhrien osallistumisesta oikeudenkäyntiin. Tämän määräyksen mukaan kun oikeudenkäynti vaikuttaa uhrien henkilökohtaisiin etuihin, tuomioistuimen on sallittava heidän mielipiteidensä ja heille tärkeiden asioiden esittämisen ja käsittelyn niissä oikeudenkäynnin vaiheissa, joissa tuomioistuin katsoo sen aiheelliseksi.

I osan *d ja e kappaleissa* määritellään Suomeen sijoitettavan todistajan läheinen. Läheinen tarkoittaa muun muassa todistajan elämänkumppania, todistajan alle 18-vuotiasta huollettavaa sekä todistajan yli 18-vuotiasta huollettavaa, joka asuu todistajan kanssa. D kappaleen 1 ja 2 kohtien mukainen läheisen määritelmä vastaa ulkomaalaislaissa käytettyä perheenjäsenen määritelmää. Ulkomaalaislain 37 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaislakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö on. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että henkilöt ovat asuneet yhdessä vähintään kaksi vuotta. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy.

Ulkomaalaislakia koskevan hallituksen esityksen (HE 265/2002) mukaan perheenjäsen määritelmä sisältää suomalaisen käsitteen mukaisen ydinperheen jäsenet. Näillä tarkoitetaan puolisoa ja huollossa olevia alaikäisiä naimattomia lapsia. D kappaleen 3 kohdassa määriteltyä todistajan yli 18-vuotiaasta huollettavaa ei voida pitää 37 §:n tarkoittamana perheenjäsenenä. Sellaisen henkilön Suomi sitoutuu vastaanottamaan e kappaleen mukaisesti ollessaan vakuuttunut siitä, että hänen sijoittamisensa Suomeen on perusteltua.

Suomeen sijoitettavalle todistajalle on tarkoitus myöntää oleskelulupa ulkomaalaislain

93 §:n nojalla, jossa säädetään maahanmuutosta erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi. Koska pykälän perusteella oleskelulupa voidaan periaatteessa myöntää erilaisilla perusteilla, lähtökohdانا on, että lupa ensivaiheessa myönnetään tilapäisenä lain 112 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Todistajan perheenjäsenelle ei voida myöntää oleskelulupaa perhesiteen perusteella, koska saman pykälän 2 momentin mukaan vain tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle voidaan myöntää oleskelulupa. Hallituksen esityksen mukaan 93 §:n nojalla Suomeen otettujen henkilöiden perheen yhdistämiseen tulisi ottaa kantaa valtioneuvoston päätöksen yhteydessä. Näin ollen valtioneuvoston päätöksen yhteydessä on käsiteltävä myös todistajien elämäkumppanien ja alaikäisen huollettavan että yli 18-vuotiaan huollettavan vastaanotamista Suomeen.

Lopuksi I osan *f kappale* sisältää sijoitetun henkilön määritelmän. Sijoitetuksi henkilöksi katsotaan tässä sopimuksessa todistaja ja hänen läheisensä, joille on tarjottu kirjeenvaihdossa määriteltyä sijoittamisapua.

II osa. Menettely, jota sovelletaan sijoittamisavun tarjoamiseen todistajalle ja tarvittaessa hänen läheisilleen

Kirjeenvaihdon II osa koskee menettelyä, jota on noudatettava päätettäessä todistajan ja tarvittaessa hänen läheistensä sijoittamisesta Suomeen ja heille myönnettävästä sijoittamisavusta. II osan *g kappaleen* mukaan katsoessaan todistajan sijoittamisen tarpeelliseksi tuomioistuimen kirjaaja pyytää Suomea vastaanottamaan todistajan ja tarvittaessa tämän läheisiä. Kappaleessa säädetään, että Suomen toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät tällaiset sijoittamispyynnöt tapauskohtaisesti. Mikäli Suomi katsoo sijoittamisen tarpeelliseksi, Suomi sitoutuu *g kappaleen* mukaan vastaanottamaan todistajan ja hänen läheisensä ja myöntämään heille kirjeenvaihdon määräysten mukaista sijoittamisapua.

II osan *h kappaleessa* määrätään, että kirjaajan on esitettävä sijoittamista koskeva pyyntönsä kirjallisesti kaksi kalenterikukautta tai mahdollisimman pian ennen ennakoitua sijoittamispäivää. Mikäli olosuhteiden

pakosta sijoittamiseen on ryhdyttävä välittömästi, kirjaajan on neuvoteltava asiasta Suomen kanssa, jonka jälkeen Suomi käsittelee sijoittamispyynnön välittömästi *g kappaleen* mukaisesti. Tällaista sijoittamista koskevan päätöksen erityisehdoista on sovittava erikseen.

II osan *i kappaleen* mukaan sijoittamispyynnössä on esitettävä sijoitettavan henkilön nimen lisäksi myös täydelliset tiedot henkilön terveydentilasta, koulutuksesta ja tarvittaessa myös rikosrekisteristä, sekä muut kirjaajan merkityksellisinä pitämät tiedot. Sijoittamispyyntöä esitettäessä käytetään sopimuksen liitteenä olevaa lomaketta. Suomi voi pyytää tuomioistuimen kirjaajaa täydentämään annettuja tietoja. II osan *i kappaleessa* määrätään, että kirjaaja antaa Suomelle sen mahdollisesti pyytämät lisätiedot sillä edellytyksellä, että hänellä on pääsy niihin eikä niiden välittämiseksi Suomeen ole mitään estettä.

Edellä esitellyssä menettelyssä noudatetaan ulkomaalaislakia. Ulkomaalaislain 2 §:n mukaan ulkomaalaisen maahantuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa sovelletaan ulkomaalaislakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä. Ulkomaalaisen maahantulo edellyttää ulkomaalaislain 11 §:n mukaan muun muassa, että hänellä on voimassa oleva, rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja ja voimassa oleva viisumi tai oleskelulupa, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sijoitettavalle henkilölle on tarkoitus myöntää tilapäinen oleskelulupa ulkomaalaislain 93 §:n ja 112 §:n nojalla. Ulkomaalaislain 93 §:n mukaan valtioneuvostolla on toimivalta päättää ulkomailla olevien ulkomaalaisten ottamisesta Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi.

Ehdotus todistajan ja tarvittaessa hänen läheisensä sijoittamista koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi valmistellaan yhteistyössä ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja työministeriön kesken. Ehdotusta varten pyydetään suojelupoliisilta lausunto henkilöistä, joita sijoittamispyyntö koskee. Ulkomaalaislain 36 §:n mukaan ulkomaalaisen maahantulon yleisenä edellytyksenä on, että hänen ei katsota vaarantavan yleistä järjes-

tystä, turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Sijoittamisesta päätettäessä merkitystä on sellaisilla henkilön toimintaa ja taustoja koskevilla tiedoilla, joiden perusteella sijoitettavan henkilön maahan-tulo saattaisi olla riskitekijä Suomen sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden tai muiden kansallisten etujen kannalta. Tätä taustaa vasten olisi perusteltua pyytää suojelupoliisilta lausunto valmisteltaessa valtioneuvoston sijoittamista koskevaa päätöstä.

Valtioneuvosto tekisi yleisistunnossa poliittisen päätöksen, joka olisi luonteeltaan hallinnollistyyppinen päätös. Ulkomaalaislain 112 §:n mukaan tilapäinen oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen muun muassa 93 §:n mukaisen valtioneuvoston päätöksen perusteella. Kuten edellä I osan yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu, Suomeen sijoitettavan todistajan läheisille ei voida myöntää oleskelulupaa perhesiteen perusteella, koska ulkomaalaislain 112 §:n 2 momentin mukaan oleskelulupa voidaan myöntää tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle. Erillinen päätös todistajan läheisten vastaanottamisesta tulee sisältyä Valtioneuvoston todistajan vastaanottamisesta tekemään päätökseen.

Todistajien ja heidän läheistensä sijoittamista koskeva pyyntö toimitetaan Suomen Haagin suurlähetystön välityksellä Suomen ulkoasiainministeriölle, joka välittää saapuneen pyynnön välittömästi ulkomaalaisvirastolle ja ilmoittaa asiasta kaikille toimivaltaisille viranomaisille. Ulkomaalaisvirasto myöntää oleskeluluvat yksittäisille henkilöille ulkomaalaislain 116 §:n perusteella. Pykälän mukaan ulkomaalaisvirasto myöntää ensimmäisen oleskeluluvan 93 §:n nojalla muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella.

III osa. Todistajille ja heidän läheisilleen, jotka Suomi on vastaanottanut tämän kirjeenvaihdon mukaisesti, tarjottavan sijoittamisavun luonne

III osan *j kappale* koskee ulkomaalaislain 93 §:n mukaisen myönteisen päätöksen saaneen henkilön siirtoa Suomeen. Kappaleen mukaan tuomioistuimen kirjaaja vastaa sijoitettavan henkilön siirrosta Suomeen. *K ja l*

kappaleissa määrätään Suomeen sijoitetulle todistajalle ja hänen läheiselleen myönnettävästä sijoittamisavusta.

K kappaleen mukaan Suomi sitoutuu turvaamaan Suomeen sijoitetulle henkilölle ne etuudet, avustukset ja oikeudet, joihin on oikeutettu henkilö, jonka määritellään pakolaiseksi pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti. Pakolaisaseman perusteella myönnettävien etuuksien, avustuksien ja oikeuksien lisäksi Suomen on myönnettävä sijoitetulle henkilölle III osan I kappaleessa luetellut etuudet ja palvelut.

Suomi on ratifioinut Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen ja pakolaisten oikeusasemaa koskevan pöytäkirjan. Pakolaissopimus sisältää sopimusvaltioita sitovia määräyksiä pakolaisten kohtelusta, oikeuksista ja velvollisuuksista. Pakolaissopimuksen 34 artiklan mukaan pakolaisella on oikeus saada sopimusvaltion tukea yhteiskuntaan sopeutumiseksi ja oikeus asianmukaiseen sosiaaliturvaan ja asuntoon (21, 23 ja 24 artikla). Velvoitteet on otettu huomioon ulkomaalaislaissa ja kotouttamislaissa, jotka ovat kirjeenvaihdon täytäntöönpanon kannalta keskeisessä asemassa. Ulkomaalaislain 3 § sisältää pakolaisen määritelmän, jonka mukaan pakolaisella tarkoitetaan ulkomaalaista, joka täyttää pakolaissopimuksen 1 artiklan vaatimukset.

III osan *k ja l kappaleiden* edellyttämää sijoittamisapua myönnettäessä voidaan soveltaa, mitä pakolaisten vastaanotosta ja kotouttamista edistävästä toimenpiteistä on säädetty kotouttamislaissa. Kotouttamislain 3a §:n mukaan pakolaiseen rinnastetaan henkilö, joka on ulkomaalaislain 93 §:n mukaan otettu erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisen velvoitteen täyttämiseksi. Tämän vuoksi Suomeen sijoitettu henkilö kuuluu kotouttamislaissa säädettyjen kotouttamista tukevien toimenpiteiden piiriin. Pakolaiseen rinnastetaan myös 93 §:n perusteella Suomeen otetun henkilön perheenjäsen tai muu omainen, jos hänellä on perheside oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa ennen tämän Suomeen tuloa.

Sijoitetun henkilön mahdollisuus työhakuun turvattaisiin ulkomaalaislain avulla.

Ulkomaalaislain 79 §:n 3 momentin mukaan ulkomaalaisella, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella, on oikeus ansiotyöhön.

Ulkomaalaislain nojalla voidaan myöntää myös sijoitetun henkilön tarvitsemat matkustusasiakirjat maahantuloa ja maasta poistumista varten. Ulkomaalaislain 11 §:n mukaan ulkomaalaisella on oltava voimassa oleva, rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja ja voimassa oleva viisumi tai oleskelulupa, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Lain 134 §:ssä säädetään, että muukalaispassi voidaan myöntää Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta taikka jos hän on kansalaisuudeton tai jos muukalaispassin myöntämiseen on muu erityinen syy. Erityinen syy voisi olla esimerkiksi hakijan kotimaassa vallitseva sekava tilanne, jolloin hakijan kotimaan tai kansalaisuuden selvittäminen olisi poikkeuksellisen vaikeaa tai veisi kohtuuttoman kauan aikaa. Esimerkiksi entisestä Jugoslaviasta tulleiden ulkomaalaisten osalta on jouduttu tällaisiin ongelmiin.

Valtio korvaa kunnille pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset valtion talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa ja siten kuten kunnan kanssa tehdyssä sopimuksessa määrätään. Valtio ja kunta tekevät sopimuksen, jossa kunta sitoutuu järjestämään pakolaisten vastaanottona: 1) asumisen, 2) toimeentulotuen, 3) tulkkipalveluja, 4) sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, 5) opetus- ja kulttuuripalveluja ja 6) muita tarpeellisia toimenpiteitä. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun valtioneuvoston päätöksen (512/1999) mukaan valtio korvaa kunnalle laskennalliset korvaukset vastaanoton järjestämisestä enintään kolmena vuotena (sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä palveluiden yleishallinnon kustannukset).

Todellisten kustannusten mukaan korvataan: a) kunnan järjestämistä tulkkauspalveluista aiheutuvat kustannukset, b) ilman huoltajaa Suomeen saapuneen alaikäisen pakolaisen tai häneen verrattavan henkilön perheyhmäkotiin sijoittamisesta, perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuo-

jelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset, kunnes henkilö täyttää 18 vuotta, c) sairauden tai vamman edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- tai terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä kunnalle aiheutuvat huomattavat kustannukset enintään kymmeneltä vuodelta maahantulosta, jos henkilö on ollut huollon tai hoidon tarpeessa Suomeen saapuessaan, d) erityisistä syistä muut pakolaisten vastaanoton järjestämisestä kunnalle aiheutuvat kustannukset, e) pakolaiselle myönnetyn toimeentulotuen kustannukset enintään kolmelta vuodelta sekä f) kunnalle paluumuuttoavustuksesta aiheutuvat kustannukset.

III osan *l kappaleessa* määrätään, että k ja l kappaleiden mukainen sijoittamisapu on myönnettävä rajoittamatta oikeuksia, joihin sijoitettu henkilö olisi Suomen lainsäädännön, esimerkiksi turvapaikka- ja pakolaislainsäädännön nojalla oikeutettu, jos hän olisi tullut Suomeen laillisesti eikä olisi kirjeenvaihdon määräysten alainen. Koska sijoitettavalle myönnettävä sijoitusapu määräytyy kotouttamislain mukaan, tällä virkkeellä ei ole kirjeenvaihdon soveltamisen kannalta merkitystä.

IV osa. Sijoitetun henkilön asema

Kirjeenvaihdon IV osaan sisältyy sijoitettavan henkilön oikeusasemaa koskeva määräys. IV osan *m kappaleen* mukaan Suomi myöntää sijoitetulle henkilölle kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti oleskeluluvan vuodeksi. Lisäksi määrätään, että kymmenen kalenterikuukautta oleskeluluvan ensimmäisen voimassaolopäivän jälkeen kirjaaja arvioi, tarvitseeko sijoitettu henkilö edelleen sijoittamisapua. Mikäli kirjaaja ensimmäisen arvioinnin perusteella katsoo, että sijoittamisapu on edelleen tarpeen, Suomi sitoutuu jatkamaan oleskeluluvan voimassaoloa kahdella vuodella. Jos kolmen vuoden jälkeen kirjaaja katsoo, että sijoittamisapu on edelleen tarpeen, Suomen on myönnettävä sijoitetulle henkilölle jatkuva oleskelulupa.

Oleskeluluvan myöntämisen perusteena olisi edellä esitetyn mukaisesti ulkomaalaislaki. Ulkomaalaislain 33 §:ssä säädetään, että oleskelulupa voi olla joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myön-

netään tilapäisluonteista (tilapäinen oleskelulupa) tai jatkuvaluonteista (jatkuva oleskelulupa) maassa oleskelua varten. Ulkomaalaislain 112 §:n mukaan tilapäinen oleskelulupa myönnetään muun muassa ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen 93 §:n mukaisen valtioneuvoston päätöksen perusteella. Tilapäisen oleskeluluvan pituus määräytyy 53 §:n mukaan. Ulkomaalaislain 53 §:ssä säädetään, että ensimmäinen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi. Sijoittamista jatkettaessa sovellettavaksi tulee ulkomaalaislain 54 §. Ulkomaalaislain 54 §:n 1 momentin mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa (jäljempänä jatkolupa) myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen voimassa.

On huomattava, että ensimmäisestä oleskeluluvasta ja jatkoluvasta päätettäessä on otettava huomioon oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset. Ulkomaalaislain 36 §:n mukaan oleskeluluvan yleisenä edellytyksenä on, että ulkomaalaisen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Jatkoluvan pituudesta määrätään lain 55 §:ssä, jonka mukaan uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi. Sopimuksen soveltamisen kannalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että sijoitetulle henkilölle myönnetään jatkolupa kahdeksi vuodeksi. Tämä johtuu siitä, että sijoitetulla henkilöllä olisi lain 113 §:n perusteella oikeus saada jatkuva oleskelulupa oleskeltuaan maassa kolme vuotta. Ulkomaalaislain 113 §:n mukaan ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 112 §:n nojalla, myönnetään kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiseksi ovat edelleen olemassa. Kahden vuoden jatkoluvan myötä sijoittamisavun jatkuvuus voidaan turvata, koska kolmen vuoden kuluttua sijoittamisen aloittamisesta sijoittamisapua voitaisiin myöntää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (jäljempänä soveltamisalalaki) ja kotikuntalain perusteella.

Soveltamisalalain mukaan, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhtei-

sön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetusta neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 1408/71 muuta johdu, lain mukaan ratkaistaan, onko henkilöön sovellettava seuraavaa sosiaaliturvalainsäädäntöä: kansaneläkelaki (347/1956), perheläkelaki (38/1969), lapsilisälaki (796/1992), äitiysavustuslaki (477/1993) ja asumistukilaki (408/1975); sekä eläkkeensaajien asumistukilaki (591/1978), lapsen hoitotuesta annettu laki (444/1969), vammaistukilaki (124/1988), rintamasotilaseläkelaki (119/1977) ja maahanmuuttajan erityistuesta annettu laki (1192/2002), kun on kyse tämän lain 3 §:stä (Suomessa asuminen), 3a §:stä (Suomeen muuttaminen) ja 4 §:stä (oleskelu ulkomailla) sekä 3 luvun (sosiaaliturvalainsäädännön yhteensovittaminen ja kansainväliset sopimukset) ja 4 luvun (päätös, muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen) säännösten soveltamisesta.

Soveltamisalalain 3 §:n mukaan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Vakintuneen käytännön mukaan jatkuvan oleskeluluvan saaneen henkilön katsotaan yleensä aina asuvan vakituisesti Suomessa (HE 76/2004).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiriin kuuluminen määräytyy kotikuntalain mukaan. Sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaan kunnan on huolehdittava sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen. Kotikuntalain mukaan henkilö voi saada Suomessa kotikunnan, jos hän asuu Suomessa ja hänen tarkoituksensa on jäädä vakinaisesti asumaan Suomeen ja jos hänellä on lisäksi vähintään vuoden oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa, milloin sellainen lupa häneltä vaaditaan.

IV osan *n kappaleessa* määrätään myös, että Suomen on pyrittävä parhaansa mukaan ilmoittamaan tuomioistuimen kirjaajalle, jos se saa tiedon sijoitetun henkilön kuolemasta tai jos hänen olinpaikastaan ei ole tietoa.

V osa. Sijoittamisen keskeyttäminen

Sijoittamisen keskeyttämistä koskevat

määräykset sisältyvät V osan o, p, q ja r kappaleisiin. V osan o kappale sisältää YK:n pakolaissopimuksen yleisen palautuskiellon. Kappaleessa määrätään, että sijoitettua henkilöä ei saa palauttaa alueelle, jossa hän saattaisi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun uhriksi tai josta hänet saatettaisiin lähettää tällaiselle alueelle, elleivät tuomioistuimien ja sijoitettu henkilö ilmaise kirjallisesti suostuvansa siihen. Vastaava palautuskielto koskeva määräys sisältyy sekä perustuslain 9 §:n 4 momenttiin että ulkomaalaislain 147 §:ään.

P kappale koskee tapauksia, jossa sijoitetun henkilön sijoittaminen katsotaan edelleen tarpeelliseksi. Mikäli jompikumpi sopimuspuoli haluaa keskeyttää sijoitetun henkilön sijoittamisen silloin, kun sijoittaminen on edelleen tarpeen, keskeyttävän sopimuspuolen on p kappaleen mukaan ilmoitettava aikeestaan toiselle sopimuspuolelle ja neuvoteltava tämän kanssa kirjallisesti. Tämän jälkeen keskeyttävän sopimuspuolen on ilmoitettava asiasta kirjallisesti sijoitetulle henkilölle, jota keskeytys koskee. Kirjaajalla on 30 päivää aikaa saada toisen valtion suostumus ottaa vastuulleen kirjeenvaihdon määräysten mukaiset Suomelle kuuluvat velvoitteet. Mikäli kirjaaja ei pääse sellaiseen sopimukseen kyseisen ajan kuluessa, Suomi sitoutuu jatkamaan sijoittamista kunnes sijoitettu henkilö on sijoitettu Suomen ulkopuolelle. Kappaleen sanamuodosta on pääteltävissä, että keskeyttäminen voi tulla kysymykseen lähinnä silloin, kun Suomi tai Suomeen sijoitettu henkilö haluaa, että sijoittaminen keskeytetään. P kappaleessa tarkoitettussa tapauksessa sijoitetulle henkilölle myönnetty oleskelulupa peruutettaisiin ulkomaalaislain 58 §:n mukaan. Pykälässä säädetään, että määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai kun hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella.

V osan q kappaleen tarkoittama keskeyttämismenettely koskee sellaisia tapauksia, joissa sijoittamista ei enää katsota tarpeelliseksi. Mikäli kirjaaja katsoo, että sijoitettu henkilö ei enää tarvitse sijoittamista, hänen on ilmoitettava siitä kirjallisesti Suomelle ja sijoite-

tulle henkilölle. Tällaisessa tapauksessa Suomi voi harkintansa mukaan keskeyttää sijoittamisen kuuden kalenterikuukauden kuluuttua siitä päivästä, jona sijoitettu henkilö on saanut ilmoituksen keskeytyksestä tai kuuden kalenterikuukauden kuluuttua sen jälkeen, kun ilmoituksen antamista on kohtuudella yritetty. Sijoitettu henkilö on r kappaleen mukaan ilmoituksen jälkeen Suomen lainsäädännön soveltuvien säännösten alainen.

Sekä p että q kappaleissa tarkoitetuissa tapauksissa on sovellettava ulkomaalaislain 9 luvun maasta karkottamista koskevia säännöksiä. Maasta karkottaminen on ulkomaalaislain 143 §:n mukaan ulkomaalaisen maasta poistamiseen käytettävä menettely, kun ulkomaalainen oleskelee maassa oleskeluluvalla tai on oleskellut maassa oleskeluluvalla, mutta lupa ei enää ole voimassa, koska sen voimassaolo on umpeutunut taikka se on peruutettu tai rauennut. Ulkomaalaislain 149 §:ssä määrätään maasta karkottamisen perusteista. Niiden mukaan maasta voidaan karkottaa muun muassa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen, joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa. Koska 149 §:n mukaan karkottamisen perusteena voi olla Suomessa oleskelu ilman vaadittavaa oleskelulupaa, oleskeluluvan peruuttaminen voi johtaa karkotusmenettelyyn käyttämiseen mikäli kokonaisharkinnan edellytykset täyttyvät.

Maasta karkottamista harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen siteensä Suomeen. Maasta karkottamista harkittaessa on lisäksi otettava huomioon yllä mainittu palautuskielto. Lisäksi sijoitetulla henkilöllä on oikeus anoa oleskelulupaa ulkomaalaislain 52 §:n mukaisesti. Pykälän mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epäminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn

vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa.

VI osa. Sijoittamisen kulut

VI osassa määritellään miten kustannusvastuu jakautuu Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä. Kyseisen osan *s kappaleen* mukaan tuomioistuin vastaa kaikista kuluista ja kustannuksista, joita aiheutuu sijoitetun henkilön matkoista Suomen ja tuomioistuimen välillä. Suomi sitoutuu vastaamaan kaikista kuluista ja kustannuksista, jotka aiheutuvat III osan mukaisesta sijoittamisavusta. Kirjeenvaihto ei kuitenkaan velvoita Suomea vastaamaan kuluista tai kustannuksista, jotka Suomen lainsäädännön mukaisesti kuuluvat sijoitetun henkilön maksettaviksi.

VII osa. Kirjeenvaihdon määräysten voimassaolo

Sopimuksen voimaantuloa koskeva määräys sisältyy kirjeenvaihdon VII osan *t kappaleen* 1 kohtaan, jonka mukaan kirjeenvaihdon määräykset tuleva voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tuomioistuin on vastaanottanut Suomen ilmoituksen siitä, että valtiosäännön edellytykset tämän kirjeenvaihdon voimaantulolle on täytetty. Sopimus on *t kappaleen* 2 kohdan mukaan irtisanottavissa. Kirjeenvaihto on voimassa, kunnes jompikumpi sopimuspuoli päättää sen voimassaolon ilmoittamalla siitä toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti kuusi kuukautta etukäteen. Voimassaolo päätetään siten, että se ei vaikuta päättymisen ajankohtana Suomessa sijoitettuna olevien henkilöiden asemaan. Heidän asemansa ratkaistaisiin siinä tapauksessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

VIII osa. Riitojenratkaisu

VIII osan *u kappaleessa* määrätään, että kirjeenvaihdosta johtuva tai siihen liittyvä riita, erimielisyys tai vaatimus on ratkaistava neuvotteluin tai yhteisesti sovitun riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti.

IX osa. Sopimuspuolten edustajat

IX osan *v ja w kappaleiden* mukaan kirjaja tai hänen valtuuttamansa henkilö edustaa tuomioistuinta ja Suomen ulkoasiainministeriö edustaa Suomea kaikissa kirjeenvaihtoon liittyvissä asioissa.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

3. Voimaantulo

Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen VII osan mukaan sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tuomioistuin on vastaanottanut Suomen ilmoituksen siitä, että sen valtiosäännön edellytykset tämän kirjeenvaihdon voimaantulolle on täytetty. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväk-

symistoinmivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp.).

Edellä mainituilla perusteilla sopimukseen sisältyy lukuisia eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä sopimusmääräyksiä.

Kirjeenvaihdon I osassa määritellään sopimuksen soveltamisalan kannalta keskeiset käsitteet. Tällaiset määräykset, jotka vaikuttavat välillisesti sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat lainsäädännön alaan (esimerkiksi PeVL 6/2001 vp).

Kirjeenvaihdon III, IV ja V osien määräykset koskevat Suomeen sijoitettavan henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia. Tämän vuoksi ne kuuluvat lainsäädännön alaan. V osan o kappaleeseen sisältyvä palauttamiskielto koskee perustuslain toisessa luvussa turvattun perusoikeuden käyttämistä ja kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Kirjeenvaihdon VIII osa jättää riitojenratkaisukeinojen valinnan sopimuspuolten harkintaan. Kyseinen osa ei sisällä pakollista sitovaa riitojenratkaisumenettelyä. Määräys ei näin ollen kuulu lainsäädännön alaan.

Edellä mainituista syistä sopimus kuuluu lainsäädännön alaan ja sen hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta.

4.2. Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamiseksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Haagissa 8 päivänä kesäkuuta 2005 Kansainvälisen tuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen.

Koska sopimukseen sisältyy määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Haagissa 8 päivänä kesäkuuta 2005 Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen välillä Kansainvälisen rikostuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen lainsäädännön

alään kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Naantalissa 23 päivänä kesäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministerin sijainen
Pääministeri *Matti Vanhanen*

(Suomennos)

1. Kansainvälisen rikostuomioistuimen kirjaaja Suomen Haagissa olevalle suurlähetystölle

8 päivänä kesäkuuta 2005

8 June 2005

Arvoisa herra,

Dear Sir,

Minulla on kunnia viitata kansainvälisen rikostuomioistuimen (jäljempänä "tuomioistuin") ja Suomen välillä käytyihin neuvotteluihin, jotka koskevat tuomioistuimen ja Suomen välisiä järjestelyjä tuomioistuimen oikeudenkäynneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja tarvittaessa heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle.

Minulla on kunnia vahvistaa tuomioistuimen puolesta seuraava yhteisymmärrys:

Suomi suostuu, tämän kirjeen ja teidän vastauksenne (jäljempänä "kirjeenvaihto") ehtojen mukaisesti, vastaanottamaan sijoittamista varten rajallisen määrän vuosittain tämän kirjeenvaihdon määritelmän mukaisia, tuomioistuimessa kuultavina olleita tai kuultavaksi tulevia todistajia ja tarvittaessa heidän läheisiään tämän kirjeenvaihdon voimassaolon ajan, ja tarjoamaan heille tämän kirjeenvaihdon määritelmän mukaista sijoittamisapua. Tämä kirjeenvaihto perustuu yhteisymmärrykseen siitä, että Suomessa ei ole tällä hetkellä käytettävissä erityisiä todistajansuojeluohjelmia.

I. Tässä kirjeenvaihdossa:

(a) "Sijoittaminen" tarkoittaa todistajien ja tarvittaessa heidän läheistensä sijoittamista Suomeen.

(b) "Sijoittamisapu" tarkoittaa jäljempänä III osassa mainittuja etuuksia ja avustuksia, joita tarjotaan tämän kirjeenvaihdon määräysten alaisille todistajille ja tarvittaessa heidän läheisilleen.

(c) "Todistaja" tarkoittaa henkilöä, jota on kuultu tai jota tullaan kuulemaan tuomioistuimen oikeudenkäynnissä joko syyttäjän

I have the honour to refer to the discussions held between the International Criminal Court (hereafter: "the Court") and Finland, concerning arrangements between the Court and Finland for the relocation to the territory of Finland of Witnesses who have appeared or will appear in proceedings before the Court, and, where necessary, their close relations.

I have the honour to confirm on behalf of the Court the following understanding:

Finland agrees, subject to the terms of this letter and your reply (hereafter: "Exchange of Letters"), to accept for relocation a limited number of witnesses per year as defined herein, who have appeared or who will appear before the Court and, where necessary, their close relations, each year for the duration of this Exchange of Letters and to provide such persons with Relocation Services, as defined herein. This Exchange of Letters is based on the understanding that no particular programs of witness protection are currently available in Finland.

I. For the purposes of this Exchange of Letters:

(a) "Relocation" is understood to refer to the relocation to Finland of Witnesses and, where necessary, their close relations.

(b) "Relocation Services" is understood to refer to the facilities and benefits, described in Part III below, to be provided to Witnesses, and, where necessary, their close relations, who are subject to the provisions of this Exchange of Letters.

(c) "Witnesses" is understood to refer to persons who have appeared or who will appear as witnesses in proceedings before the

todistajana tai syytetyn puolustuksen todistajana tai muutoin.

(d) "Läheinen" tarkoittaa muun muassa:

- (1) todistajan elämänkumppania;
- (2) todistajan alle 18-vuotiasta huollettavaa;
- (3) todistajan yli 18-vuotiaita huollettavaa, joka asuu todistajan kanssa.

(e) Suomi vastaanottaa muita kuin d kapaleen 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja läheisiä ainoastaan tämän kirjeenvaihdon määräysten mukaisesti, ollessaan vakuuttunut siitä, että heidän sijoittamisensa on perusteltua.

(f) "Sijoitettu henkilö" tarkoittaa todistajaa ja hänen läheistään, joille on tarjottu tämän kirjeenvaihdon mukaista sijoittamisapua.

II. Menettely, jota sovelletaan sijoittamisavun tarjoamiseen todistajalle ja tarvittaessa hänen läheiselleen:

(g) Mikäli kirjaaja katsoo, että todistaja on sijoittamisen tarpeessa, hän pyytää Suomea vastaanottamaan todistajan ja tarvittaessa tämän läheisiä. Suomen toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät tällaiset pyynnöt (jäljempänä "sijoittamispyynnöt") tapauskohtaisesti ja, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi, myöntävät sijoittamisavun todistajalle ja tämän läheiselle (jäljempänä "kohde") sijoittamisapua Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

(h) Sijoittamispyynnön tulee olla kirjallinen ja kirjaaja toimittaa pyynnön Suomelle kaksi kalenterikuukautta tai mahdollisimman pian ennen ennakoitua kohteen sijoittamispäivää. Jos kirjaaja kuitenkin katsoo, että olosuhteiden pakosta kohde tulee sijoittaa välittömästi, hän neuvottelee siitä Suomen kanssa, ja tämän jälkeen Suomi käsittelee sijoittamispyynnön välittömästi g kapaleen mukaisesti. Jos Suomi suostuu sijoittamaan henkilön välittömästi, Suomi ja tuomioistuin voivat sopia sijoittamista koskevista erityishdoista.

Court. This includes but is not limited to an appearance either in the course of the prosecution or of the defence of an accused.

(d) "Close relations" is understood, to refer to, inter alia:

- (1) the partner of a Witness;
- (2) dependants of the Witness under 18 years of age;
- (3) dependants over 18 years of age who reside with the Witness.

(e) Close relations other than those referred to in paras (d) (1) and (2) shall only be accepted by Finland pursuant to the provisions of this Exchange of Letters upon Finland being satisfied that there are grounds to justify the Relocation of such dependants.

(f) "Relocated Person(s)" refers to those witnesses and close relations who have been provided with Relocation Services according to this Exchange of Letters.

II. As to the procedure for providing Relocation Services to Witnesses and, where necessary, their close relations:

(g) Where the Registrar considers that a Witness requires Relocation, he/she shall request that Finland accept such a Witness and, where necessary, his or her close relations. Such requests (hereafter: "Requests") shall be considered on an individual basis by the competent authorities of Finland, and, if deemed appropriate, Relocation Services shall be granted to the Witness and any close relations who are subjects of the Request (hereafter: "the Subject(s)"), in accordance with the national law of Finland.

(h) Requests shall be in writing, and shall be addressed to Finland by the Registrar two calendar months or as soon as possible prior to the expected date of Relocation of the Subject(s). However, where the Registrar considers that circumstances require the Subject(s) to be relocated immediately, the Registrar shall consult Finland, who will then consider the Request immediately in accordance with Paragraph (g). In cases where Finland agrees to relocate a person immediately, special terms of arrangement can be agreed upon by Finland and the Court.

(i) Sijoittamispyynnössä on käytettävä kohteen täydellistä nimi kirjaajan tietojen mukaisesti. Sijoittamispyyntöön tulee myös liittää täydelliset tiedot kohteen terveydentilasta, koulutuksesta ja tarvittaessa myös rikosrekisteristä, sekä muut kirjaajan merkityksellisinä pitämät tiedot. Nämä tiedot täytetään tämän kirjeenvaihdon 1 liitteessä olevaan lomakkeeseen. Kirjaaja antaa Suomelle sen mahdollisesti pyytämät lisätiedot sillä edellytyksellä, että hänellä on pääsy kyseisiin tietoihin eikä niiden välittämiseksi Suomeen ole mitään estettä.

III. Todistajille ja heidän läheisilleen, jotka Suomi on vastaanottanut tämän kirjeenvaihdon mukaisesti (jäljempänä "sijoitetut henkilöt"), tarjottavan sijoittamisavun luonne:

(j) Mikäli Suomi suostuu sijoittamispyyntöön, kirjaaja järjestää kohteen siirron Suomeen.

(k) Suomi tarjoaa sijoitetulle henkilölle ne etuudet, avustukset ja oikeudet, joihin on oikeutettu henkilö, joka määritellään "pakolaiseksi" vuonna 1951 tehdyn ja vuoden 1967 pöytäkirjalla muutetun pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti.

(l) Edeltävän k kappaleen mukaisen avun lisäksi Suomi tarjoaa sijoitetulle henkilölle seuraavia etuuksia ja palveluita samoin perustein kuin Suomen kansalaisille:

- (1) asunto;
- (2) koulutus, mukaan lukien tarvittaessa ammatillinen koulutus ja kielikoulutus;
- (3) sosiaali- ja terveyspalvelut, mukaan lukien tarvittaessa erityissairaanhoido;
- (4) mahdollisuus työnhakuun;
- (5) muut mahdolliset etuudet ja avustukset;
- (6) tarvittavat asiakirjat Suomesta poistumista ja Suomeen tulemistä varten.

(i) Requests shall refer to the Subject(s) by his or her full personal name, as determined by the Registrar. Requests shall be accompanied by full details of the health, education and, where applicable, the criminal record of the Subject(s), and any other information which the Registrar considers relevant. This information will be provided in the form to be found in attached as Annex 1 to this Exchange of Letters. The Registrar will provide any further information as Finland may request, subject to the Registrar having access to such information and there being no impediment to communicating it to Finland.

III. As to the nature of the Relocation Services to be provided to Witnesses and their close relations accepted for Relocation by Finland pursuant to this Exchange of Letters (hereafter: "the Relocated Person(s)"):

(j) Where Finland agrees to a Request, the Registrar shall arrange for the transfer of the Subject(s) to the territory of Finland.

(k) Finland shall provide to the Relocated Person(s) the facilities, benefits and entitlements to which persons are entitled under the definition of "refugees" under Article 1 of the 1951 Convention on the Status of Refugees, as amended by the 1967 Protocol thereto.

(l) In addition to the services provided pursuant to Paragraph (k), Finland shall provide the following facilities and services to the Relocated Person(s), on the same basis as such facilities and services are provided to citizens of Finland:

- (1) housing;
- (2) education, including skills and language training where necessary;
- (3) health and social services, including specialist medical care where necessary;
- (4) access to opportunities to obtain employment;
- (5) any other applicable facilities and benefits;
- (6) documents to enable travel to and from Finland.

Edellä mainittua apua tarjotaan rajoittamatta oikeuksia, joihin sijoitettu henkilö olisi Suomen lainsäädännön, esimerkiksi turvapaikka- ja pakolaislainsäädännön nojalla oikeutettu, jos hän olisi tullut Suomeen laillisesti eikä olisi tämän kirjeenvaihdon määräysten alainen.

IV. Sijoitetun henkilön asema:

(m) Suomi myöntää sijoitetulle henkilölle kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti oleskeluluvan vuodeksi. Kymmenen kalenterikuukautta oleskeluluvan ensimmäisen voimassaolopäivän jälkeen kirjaaja arvioi (jäljempänä "arviointi"), tarvitseeko kyseinen sijoitettu henkilö edelleen sijoittamisapua. Jos kirjaaja ensimmäisen arvioinnin perusteella katsoo, että sijoittamisapu on edelleen tarpeen, Suomi jatkaa oleskeluluvan voimassaoloa kahdella vuodella. Kirjaaja tekee jatkossa arvioinnin vuosittain. Jos tämän kolmen vuoden ajanjakson jälkeen kirjaaja katsoo siihen mennessä tehtyjen arviointien perusteella, että sijoittamisapu on edelleen tarpeen, Suomi myöntää sijoitetulle henkilölle jatkuvan oleskeluluvan.

(n) Suomi pyrkii parhaansa mukaan ilmoittamaan tuomioistuimen kirjaajalle, jos se saa tiedon sijoitetun henkilön kuolemasta tai jos hänen olinpaikastaan ei ole tietoa.

V. Sijoittamisen keskeyttäminen:

(o) Sen estämättä, mitä tässä kirjeenvaihdossa määrätään, Suomi ei palauta sijoitettua henkilöä alueelle, jossa hän saattaisi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun uhriksi tai josta hänet saatettaisiin lähettää tällaiselle alueelle, elleivät tuomioistuin ja sijoitettu henkilö ilmaise kirjallisesti suostuvansa siihen.

A. Keskeytys siinä tapauksessa, että sijoittaminen on edelleen tarpeen:

(p) (1) Mikäli jompikumpi sopimuspuoli

Such services will be provided without prejudice to any rights which the Relocated Person(s) would be entitled to under the law, including the refugee and asylum law, of Finland if he or she had entered Finland lawfully and was not subject to the provisions of this Exchange of Letters.

IV. As to the status of Relocated Person(s):

(m) Finland shall grant Relocated Person(s), in accordance with its national law, a residence permit for one year. Ten calendar months after the commencement date of the residence permit, the Registrar shall assess (hereafter: "Assessment") whether Relocation Services continue to be necessary with respect to that Relocated Person. If the Registrar concludes from the first Assessment that such services continue to be necessary, Finland shall extend the residence permit for a further two year period. Assessments shall continue to be made by the Registrar on an annual basis. If after that three year period, the Registrar concludes from the Assessments undertaken to that date that Relocation Services continue to be necessary, Finland will grant the Relocated Person(s) a continuous residence permit.

(n) Finland will use its best efforts to notify the Registrar if it is informed that a Relocated Person has deceased or if his or her whereabouts are unknown.

V. As to the termination of Relocation Services:

(o) Notwithstanding any provision of this Exchange of Letters, unless the Court and the Relocated Person express their consent in writing, Finland shall not return any Relocated Person to an area where he or she could be subject to the death penalty, torture, persecution or other treatment violating human dignity or from where he or she could be sent to such an area.

A. Termination where Relocation Services continue to be necessary:

(p) (1) Where either Party wishes to

haluaa keskeyttää (jäljempänä "keskeyttävä sopimuspuoli") jonkun sijoitetun henkilön sijoittamisen, se ilmoittaa aikeestaan toiselle sopimuspuolelle ja neuvottelee tämän kanssa kirjallisesti. Keskeyttävä sopimuspuoli ilmoittaa asiasta tämän jälkeen kirjallisesti sijoitetulle henkilölle, jota keskeytys koskee, niin pian kuin se on keskeytyksen kannalta mahdollista.

(2) Siinä tapauksessa, että sijoittaminen keskeytetään p kappaleen 1 kohdan mukaisesti, kirjaajalla on 30 päivää aikaa saada toisen valtion suostumus ottaa vastuulleen tämän kirjeenvaihdon määräysten mukaiset Suomelle kuuluneet velvoitteet. Jos kirjaaja ei pääse sellaiseen sopimukseen kyseisen ajan kuluessa, sijoittamista jatketaan, kunnes sijoitettu henkilö, jota keskeytys koskee, on sijoitettu Suomen ulkopuolelle.

B. Keskeytys siinä tapauksessa, että sijoittaminen ei ole enää tarpeen:

(q) (1) Jos kirjaaja katsoo, että sijoitettu henkilö ei enää tarvitse sijoittamista, kirjaaja ilmoittaa siitä kirjallisesti Suomelle ja sijoitetulle henkilölle.

(2) Tällaisessa tapauksessa Suomi voi harkintansa mukaan keskeyttää sijoittamisen kuuden kalenterikuukauden kuluttua siitä päivästä, jona sijoitettu henkilö on saanut ilmoituksen keskeytyksestä tai kuuden kalenterikuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ilmoituksen antamista on kohtuudella yritetty.

(r) Sijoitettu henkilö on ilmoituksen jälkeen Suomen lainsäädännön soveltuvien säännösten alainen.

VI. Sijoittamisavun kulut:

(s) Tuomioistuin vastaa kaikista kuluista ja kustannuksista, joita aiheutuu sijoitetun henkilön matkoista Suomen ja tuomioistuimen välillä. Suomi vastaa kaikista kuluista ja kustannuksista, joita aiheutuu tämän kirjeenvaihdon mukaisesta sijoittamisavusta. Tämän kappaleen määräysten ei katsota

terminate Relocation Services for a particular Relocated Person, it (hereafter: "Terminating Party") shall inform the other Party of its intention and consult with the other Party in writing. The Terminating Party shall then notify, also in writing, the Relocated Person affected as soon as is practicable by such a termination (hereafter: "Affected Relocated Person").

(2) In the event that the Relocation Services are terminated in accordance with Paragraph (sp) (1), the Registrar shall have a period of thirty days in which to obtain the agreement of another State to assume the responsibilities of Finland under the provisions of this Exchange of Letters. If the Registrar is unable to conclude such an agreement within that period, the provision of Relocation Services shall continue until such time as the Affected Relocated Person has been relocated from Finland.

B. Where Relocation Services are no longer necessary:

(q) (1) Where the Registrar concludes that Relocation Services are no longer required with respect to a Relocated Person, the Registrar shall inform Finland and the Relocated Person accordingly in writing.

(2) Finland shall then have discretion to terminate Relocation Services six calendar months after the date upon which the Relocated Person receives such a notification or six calendar months after reasonable efforts have been made to convey such notification.

(r) The Relocated Person shall thereafter be subject to the relevant legal provisions under the law of Finland.

VI. As to the costs related to the provision of Relocation Services:

(s) The Court shall bear all costs and expenses incurred in connection with the travel of the Relocated Person between Finland and the Court. All the costs and expenses incurred in connection with the provision of Relocation Services pursuant to this Exchange of Letters shall be borne by

velvoittavan Suomea vastaamaan kuluista tai kustannuksista, jotka Suomen lainsäädännön mukaisesti kuuluvat sijoitetun henkilön maksettaviksi.

VII. Tämän kirjeenvaihdon määräysten voimassaolo:

(t) (1) Tämän kirjeenvaihdon määräykset tulevat voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tuomioistuin on vastaanottanut Suomen ilmoituksen siitä, että sen valtiosäännön edellytykset tämän kirjeenvaihdon voimaantulolle on täytetty.

(2) Tämä kirjeenvaihto on voimassa, kunnes jompikumpi sopimuspuoli päättää sen voimassaolon ilmoittamalla siitä toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti kuusi kuukautta etukäteen. Voimassaolo päätetään siten, että se ei vaikuta päättymisen ajankohtana Suomessa sijoitettuina olevien henkilöiden asemaan.

VIII. Riitojenratkaisu:

(u) Tästä kirjeenvaihdosta johtuva tai siihen liittyvä riita, erimielisyys tai vaatimus ratkaistaan neuvotteluin tai yhteisesti sovitun riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti.

IX. Sopimuspuolten edustajat:

(v) Kirjaaja tai hänen valtuuttamansa henkilö edustaa tuomioistuinta kaikissa tähän kirjeenvaihtoon liittyvissä asioissa.

(w) Suomen ulkoasiainministeriö edustaa Suomea kaikissa tähän kirjeenvaihtoon liittyvissä asioissa.

Ottakaa vastaan korkeimman kunnioitukseni vakuutus.

Allekirjoitettu Haagissa 8 päivänä kesäkuuta 2005

Bruno Cathala
Kirjaaja

Finland. Nothing in this provision shall be interpreted to oblige Finland to bear costs or expenses which are to be borne by the Relocated Person(s) in accordance with the legislation of Finland.

VII. As to the duration of the provisions of this Exchange of Letters:

(t) (1) The provisions of this Exchange of Letters shall enter into force on the 30th day following the receipt by the Court of the notification of Finland that it has completed its constitutional requirements for the entry into force of this Exchange of Letters.

(2) This Exchange of Letters shall remain in force until it is terminated by either Party providing the other Party with six months notice of termination in writing. Such termination shall be carried out without prejudice to the status of any Relocated Person(s) relocated in Finland at the time of termination.

VIII. As to the resolution of disputes:

(u) Any dispute, controversy, or claim arising out of, or relating to this Exchange of Letters shall be settled by negotiation or by a mutually agreed mode of settlement.

IX. As to the representatives of the Parties:

(v) The Registrar, or his or her authorised designate, shall represent the Court in all matters relating to this Exchange of Letters.

(w) The Ministry for Foreign Affairs of Finland shall represent Finland in all matters relating to this Exchange of Letters.

Please accept the assurances of my highest consideration.

Signed in The Hague on 8 June 2005

Bruno Cathala
Registrar

1 liite

KOHTEEN HENKILÖTIEDOT

Todistaja Puoliso Huollettava Muu
 Todistajan nimi siinä tapauksessa, että kohde ei ole todistaja: [ ]

A. Fyysiset tiedot

- (a) Nimi:
 (b) Syntymäaika: -----
 (c) Syntymäpaikka (kaupunki ja maa): [VALOKUVA]
 (d) Sukupuoli: Mies Nainen
 (e) Kansalaisuus (kansalaisuudet): -----
 Passi(t):
 Etninen alkuperä:
 Oleskeluluvat muissa maissa kuin siinä, jonka kansalainen kohde on (yksityiskohtaiset tiedot):

Nykyinen asuinpaikka:

- (f) Kielet, joita kohde osaa:
 (g) Fyysiset ominaisuudet:
 (i) Pituus (cm): [ ]
 (ii) Paino (kg) : [ ]
 (iii) Hiusten väri: [ ]
 (iv) Silmien väri: [ ]
 (v) Tunnistamista helpottavat arvet ja syntymämerkit:
 [ ]
 (h) Fyysiset tai henkiset vammat (yksityiskohtaiset tiedot):
 [ ]

B. Henkilötiedot

- (a) Siviilisääty: Avioliitossa
 Naimaton
 Asumuserossa
 Eronnut
 Leski
 Viimeisimmän siviilisäädyn muutoksen päivämäärä:
 (b) Koulutus ja työkokemus [ ]
 (c) Uskonto: [ ]
 (d) Puolison nimi: [ ]
 (e) Alle 18-vuotiaiden lasten nimet:
 Muut kuin huollettavat lapset: [ ]
 - Nimet [ ]
 - Osoitteet [ ]
 - Huoltaja(t): [ ]
 Muut huollettavat: [ ]
 (f) Ketkä d-e kohdassa mainituista henkilöistä ovat sijoittamisen kohteena:
 [ ]

C. Oikeudelliset ja taloudelliset velvoitteet

- (a) Sijoittamisen kohteena olevaa henkilöä vastaan on vireillä riita-asioita koskevia oikeudenkäyntejä: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (b) Sijoittamisen kohteena olevalla henkilöllä on siviilioikeudellisia velvoitteita:
- (i) Lainoja tai muita sitoumuksia, joissa kyseinen henkilö on päävelallinen: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (ii) Takauksia yms.: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (iii) Elatusvelvollisuuksia: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (iv) Maksamattomia veroja: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (v) Rahastoja, joissa kyseinen henkilö on uskottu mies tai varainhoitaja: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (vi) Muita siviilioikeudellisia velvoitteita: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (c) Varallisuutta koskevat tiedot:
- (i) Kiinteää tai irtainta omaisuutta: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (ii) Pankkitilejä yms.: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (iii) Velkasaatavia: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (vi) Arvopapereita, vekseleitä, maksusitoumuksia, joukkovelkakirjoja tai annuiteetilainoja tai henkivakuutussaatavia: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (v) Saatavia valtiolta tai viranomaisilta tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]
- (vi) Elatussaatavia: Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]

D. Rikosrekisteri

Aiempia pidätyksiä, rikosrekistereitä tai syytteitä, jotka eivät ole vielä johtaneet toimenpiteisiin:

Kyllä Ei
 Jos kyllä, mitä: [ ]

E. Oikeudenkäynnit

Annettua tai annettavaa todistajanlausuntoa koskevat tiedot:

- (a) Syytettyä koskevat tiedot, mukaan lukien syytettyä koskevat tiedot:
- (b) Onko vastaava selvitys saatavissa muista lähteistä: [ ]
- (c) Todistajanlausunnon suhteellinen merkitys: [ ]

F. Sijoittamista koskeva arvio

Sijoittamisavun antamista tukevat tekijät.

C. Legal Obligations and Financial Records

- (a) Civil proceedings instituted against Person: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (b) Civil Obligations of Person:
- (i) Mortgages or Pledges of which the person is a principal: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (ii) Guarantees etc.: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (iii) Maintenance Obligations: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (iv) Tax Liabilities Outstanding: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (v) Trusts of which the Person is a trustee or manager: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (vi) Other civil obligations: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (c) Financial Information:
- (i) Real and Personal Property: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (ii) Bank accounts etc.: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (iii) Debts owed to Person: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (iv) Securities and other bills of exchange, promissory notes, bonds and superannuation and life policy entitlements of the Person: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (v) Moneys receivable from any governmental or other public authority at this time or in the reasonably foreseeable future: Yes No
If Yes, Details: [ ]
- (vi) Maintenance entitlements: Yes No
If Yes, Details: [ ]

D. Criminal and Arrest Records

Prior arrest or criminal record or criminal charges outstanding:

Yes No
If Yes, Details: [ ]

E. Court Proceedings

Detail testimony given or to be given:

- (a) Details of any accused, including information concerning indictment:
- (b) Are there any other sources of such evidence: [ ]
- (c) Relative importance of testimony: [ ]

F. Relocation Assessment

Factors supporting the provision of Relocation Services

2. Suomen Haagissa oleva suurlähetystö Kansainvälisen rikostuomioistuimen kirjaajalle

Ylhäisyys,

Minulla on kunnia vahvistaa vastaanotaneeni 8 päivänä kesäkuuta 2005 päivätty kirjeenne, johon sisältyvät Kansainvälisen rikostuomioistuimen (jäljempänä "tuomioistuin") ja Suomen väliset järjestelyt todistajien sijoittamisesta Suomen alueelle, ja joka kuuluu seuraavasti:

Kansainvälisen rikostuomioistuimen kirjaajan edellä olevan kirjeen sisältämä teksti

Minulla on kunnia vahvistaa, että teidän kirjeenne ja tämä vastaus muodostavat sopimuksen Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen hallituksen välisistä järjestelyistä tuomioistuimen oikeudenkäyneissä kuultavina olleiden tai kuultavaksi tulevien todistajien ja tarvittaessa heidän läheistensä sijoittamisesta Suomen alueelle.

Vastaanottakaa, ylhäisyys, korkean kunnioitukseni vakuutus.

Haagissa 8 päivänä kesäkuuta 2005.

Petri Kruuti
Lähetystöneuvos
Suomen suurlähetystö, Haag

Excellency,

I have the honour to acknowledge receipt of your letter dated 8 June 2005 which sets out the arrangements between the International Criminal Court (hereafter: the "Court") and Finland for the relocation of Witnesses to the territory of Finland, and which reads as follows:

The text in the letter of the Registrar of the International Criminal Court above

I have the honour to confirm that your letter and this reply form an agreement setting out arrangements between the International Criminal Court and the Government of Finland for the relocation to the territory of Finland of Witnesses who have appeared or will appear in proceedings before the Court, and, where necessary, their close relations.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

The Hague on 8 June 2005.

Petri Kruuti
Counsellor
Embassy of Finland, The Hague